

УДК 378.1(477)-796.819

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/31.214090>**Сергій ГІРЕНКО,***orcid.org/0000-0002-4871-5481**кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ
(Харків, Україна) girenko11@ukr.net***Олександр МІЛАЄВ,***orcid.org/0000-0003-3491-7733**старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(Мелітополь, Запорізька область, Україна) oleksandr.milaiev@tsatu.edu.ua***Євген ІЩЕНКО,***orcid.org/0000-0001-9949-8598**старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Військового інституту танкових військ
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
(Харків, Україна) ishenko90@i.ua*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ

Статтю присвячено актуальним питанням формування професійних компетентностей у майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) в системі їх спеціальної фізичної підготовки. Головною метою роботи є вдосконалення технічного арсеналу застосування заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Для досягнення мети та завдань дослідження було створено науково-дослідну групу, до складу якої увійшли провідні учені та практики зазначеного напрямку. Дослідження організовано впродовж 2-х етапів. На першому етапі дослідження проведено аналіз стану і науково-теоретичних передумов формування навичок застосування заходів фізичного впливу у представників силових структур та спеціальних служб України. Крім цього, членами науково-дослідної групи (фахівцями службово-прикладного рукопашного бою) здійснено аналіз стану ефективності технічного арсеналу заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів НГУ у відповідності до діючих нормативно-правових документів з організації рукопашної підготовки військовослужбовців НГУ. Другий етап дослідження був присвячений розробленню та визначенню ефективності «Бойової системи рукопашного бою військовослужбовців НГУ» («Бойової системи») на прикладі курсантів Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ).

З метою підтвердження ефективності розробленої членами науково-дослідної групи «Бойової системи» проведено педагогічний експеримент. Досліджуваних курсантів було розподілено на контрольну групу (Кг, n=25 чол.) та експериментальну групу (Ег, n=24 чол.). До початку педагогічного експерименту досліджувані курсанти Кг та Ег за рівнем технічної підготовленості по застосуванню заходів фізичного впливу (рукопашного бою) в різних умовах службово-бойової діяльності достовірно не відрізнялися ($P > 0.05$).

Упродовж педагогічного експерименту досліджувані Кг використовували традиційну методіку формування навичок застосування заходів фізичного впливу, передбачену програмами навчання та керівними документами з організації фізичної підготовки (рукопашної підготовки). У свою чергу досліджувані курсанти Ег додатково використовували розроблену нами «Бойову систему». Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами «Бойової системи» серед досліджуваних курсантів Кг та Ег, встановлено, що результати, отримані після педагогічного експерименту в досліджуваних групах, суттєво підвищилися в порівнянні з вихідними даними, і ці відмінності в основному достовірні (Ег, $P < 0,05$).

Ключові слова: військовослужбовці, майбутні офіцери, заходи фізичного впливу, професійні компетентності, бойова система, спеціальна фізична підготовка, професійна підготовка.

Serhii HIRENKO,

orcid.org/0000-0002-4871-5481

*Ph.D of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Deputy Dean for Educational and Methodological Work of the Faculty № 2
Kharkiv National University of Internal Affairs
(Kharkiv, Ukraine) girenko11@ukr.net*

Oleksandr MILAYEV,

orcid.org/0000-0003-3491-7733

*Senior Lecturer at the Department of Physical Education and Sports
Dmytro Motorny Tavriya State Agrotechnological University
(Melitopol, Zaporizhzhya region, Ukraine) oleksandr.milaiev@tsatu.edu.ua*

Yevhen ISHCENKO,

orcid.org/0000-0001-9949-8598

*Senior Lecturer at the Department of Physical Education, Special Physical Training and Sports
Military Institute
of Tank Troops of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"
(Kharkiv, Ukraine) ishenko90@i.ua*

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES FUTURE OFFICERS TO APPLY PHYSICAL INFLUENCE MEASURES

The article is devoted to topical questions of formation of Professional competence of future Officers of the National Guard of Ukraine (NGU) in the system of their Special Physical training. The main goal of this work is the improvement of the technical Arsenal of application of measures of physical influence Future officers of the National Guard of Ukraine.

To achieve the goal and objectives of the study were established by the research group, composed of leading scientists and practitioners in the specified direction. The study is organized in two stages. In the first, stage of research the analysis of research and theoretical prerequisites for the formation of skills of application of measures of physical influence from the representatives of power structures and special services of Ukraine. In addition, members of the research group (the specialists office and applied hand-to-hand combat) carried out analysis of the effectiveness of the technical Arsenal of measures of physical influence future officers of NGU in accordance with applicable regulatory documents on the organization of close combat training, military NGU. The second phase of the study was dedicated to the development and determination of the effectiveness of the "Combat system of unarmed combat serviceman NGU" ("Battle system") on the example of cadets of the National Academy of National guard of Ukraine (NANGU).

To confirm efficiency of the developed members of the research group «Combat system», conducted pedagogical experiment. The test cadets were divided into control group (Cn, n=25 persons), and the experimental group (Eg, n=24 persons). Prior to the beginning of the pedagogical experiment the cadets investigated the Cg and the Eg according to the level of technical readiness for the application of Physical force (of unarmed combat) in various conditions of military service did not differ significantly ($P>0.05$). During the pedagogical experiment, the studied Kg used the traditional technique of formation of skills of application of physical effects provided by the training programs and guidance documents on the organization of physical training (close combat training). In turn, the students studied the Eg is additionally used us "Combat system". Comparing the performance before and after using our proposed "Combat system" of cadets of the Cg and the Eg found that the results obtained after the pedagogical experiment in the test groups significantly increased in comparison with the original data and the differences are mostly significant (Eg, $P<0.05$).

Key words: *Servicemen, future Officers, Physical force, Professional competence, Combat system, Special Physical training, training.*

Постановка проблеми. Результати аналітичних звітів підсумків виконання завдань за призначенням правоохоронцями МВС України, а зокрема військовослужбовцями Національної гвардії України (далі – НГУ), свідчать про те, що збільшилася кількість нещасних випадків, травм та загибелі особового складу. Значна кількість зазначених негативізмів відбувається безпосередньо під час застосування заходів фізичного впливу проти порушників громадського порядку,

злочинців (ворога) в різних умовах службово-бойової діяльності, що потребує внесення відповідних змін у програми професійної підготовки правоохоронців зазначеної категорії та майбутніх офіцерів.

Використання новітніх педагогічних технологій під час опанування техніки й тактики застосування заходів фізичного впливу (прийомів рукопашного бою) майбутніх офіцерів НГУ та представників інших силових структур

і спеціальних служб України забезпечує набуття ними необхідного рівня готовності до виконання завдань за призначенням та є актуальним напрямом наукових досліджень.

Дослідження виконано у відповідності до: плану науково-дослідної роботи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка за темою «Професійно-особистісне становлення майбутнього фахівця у вищій школі в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору» (номер державної реєстрації 0117U004242) та зведеного плану НДР і ДКР (РК) Українського інституту науково-технічної і економічної інформації (шифр «Модель-РБ», номер державної реєстрації 0108U007536, 2019–2020 рр.).

Аналіз досліджень. У результаті аналізу науково-методичної та спеціальної літератури нами встановлено, що питанням формування навичок застосування заходів фізичного впливу (рукопашної підготовки) присвячені наукові праці С. М. Ашкінази, Д. С. Грищенка, С. С. Забродського, А. М. Кочергіна, С. В. Лещені, Б. А. Максимчука, О. В. Пристинського, О. В. Хацаюка, О. А. Яреценка та інших учених і практиків.

Подальший аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у вибраному напрямі дослідження дозволив нам виявити наукові праці вчених: (Хацаюк, 2010: 1), (Номеровський, Попадьїн, Бондарев, Бурень, 2010: 2), (Маракушин, Попов, Куцевол, 2011: 3), (Моргунов, Ярещенко, Белощенко, 2018: 4), (Оленченко, Корольов, Кравченко, 2019: 5), в яких розкриваються актуальні питання науково-теоретичних передумов формування навичок застосування заходів фізичного впливу у представників силових структур та спеціальних служб України.

Надалі нашу увагу привернули такі роботи: (Скирта, 2014: 6), (Сороканюк, 2019: 7), (Хуртенко, Дмитренко, Бойченко, 2020: 8), (Жаворонков, Табаков, 2019: 9) а також інших учених: С. В. Елісеєва, А. В. Конакова, Е. М. Чумакова, І. В. Шашуріна, в яких розкриваються актуальні питання багаторічної підготовки атлетів-єдиноборців високої кваліфікації. Зазначені напрацювання є ефективними та доцільними для впровадження в технічний арсенал заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів різних силових структур та спеціальних служб України.

Крім цього, у відповідності до аналізу програм і керівних документів, які регламентують зміст та порядок застосування заходів фізичного впливу військовослужбовцями НГУ (Лещеня, Орленко, Мелешко, Забродський, 2014: 10) та іншими

силовими структурами і спеціальними службами України, нами встановлено, що існуюча система натеper є недостатньо функціональною та ефективною, що потребує трансформації у відповідності до вимог сьогодення.

Незважаючи на значну кількість робіт зазначеного напрямку, наукових розвідок з питань удосконалення технічного арсеналу застосування заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів НГУ нами не виявлено, що підкреслює актуальність вибраного напрямку дослідження.

Мета статті – удосконалення технічного арсеналу застосування заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити такі завдання:

- провести аналіз стану та науково-теоретичних передумов формування навичок застосування заходів фізичного впливу (рукопашного бою) у представників силових структур та спеціальних служб України;

- здійснити аналіз стану ефективності технічного арсеналу засобів фізичного впливу майбутніх офіцерів Національної гвардії України;

- розробити та визначити ефективність «Бойової системи рукопашного бою військовослужбовців НГУ» на прикладі курсантів командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ).

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети та завдань дослідження було створено науково-дослідну групу, до складу якої увійшли провідні вчені та практики зазначеного напрямку. Дослідження організовано упродовж 2 етапів (вересень 2019 – червень 2020 р.).

На першому етапі дослідження (вересень–листопад 2019 р.) проведено аналіз стану та науково-теоретичних передумов формування навичок застосування заходів фізичного впливу у представників силових структур та спеціальних служб України. Крім цього, членами науково-дослідної групи (фахівцями службово-прикладного рукопашного бою) здійснено аналіз стану ефективності технічного арсеналу заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів НГУ у відповідності до діючих нормативно-правових документів з організації рукопашної підготовки військовослужбовців НГУ (табл. 1).

У відповідності до результатів аналізу (табл. 1) встановлено, що існують недоліки в техніко-тактичному арсеналі, що негативно відображається на загальному рівні професійної підготовленості (професійних компетентностей) правоохоронців досліджуваної категорії. Зазначене вище підкрес-

лює необхідність трансформації існуючої системи рукопашної підготовки (заходів фізичного впливу). Крім того, нами визначено ефективний технічний і тактичний арсенал службово-прикладного рукопашного бою, який відсутній у програмі рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ, а саме: прийоми самозахисту в положенні лежачи (партері); прийоми визволення від захватів у положенні лежачи (партері); контрприйоми в положенні лежачи (партері); прийоми та способи обеззброєння та контратак у положенні лежачи; тактичні комбінації (зв'язки) у стійці та партері; контрприйоми у стійці. Зазначені техніко-тактичні складники застосування заходів фізичного впливу військовослужбовців НГУ передбачені

нами під час розроблення «Бойової систему рукопашного бою військовослужбовців НГУ».

Другий етап дослідження (грудень 2019 – червень 2020 р.) був присвячений розробленню та визначенню ефективності «Бойової системи рукопашного бою військовослужбовців НГУ» (далі – «Бойової системи») на прикладі курсантів НАНГУ. Варто також зауважити, що основними технічними елементами розробленої нами «Бойової системи» є такі бойові модулі, як «Коло», «Човник», «Вал», «Маятник», «Хвиля».

Крім цього, сильною стороною зазначеної системи вважається впровадження в практику спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців НГУ (курсантів НАНГУ) технічних елементів

Таблиця 1

Аналіз техніко-тактичного арсеналу застосування заходів фізичного впливу (прийомів та дій) військовослужбовцями НГУ

№ з/п	Техніко-тактичний арсенал застосування заходів фізичного впливу (службово-прикладного рукопашного бою)	Наявність ефективного впливу (+), відсутність ефективного впливу (-), на супротивника
1.	Приготування до бою (зі зброєю, без зброї)	+
2.	Тактичні пересування у стійці	+
3.	Тактичні пересування в положенні лежачи	-
4.	Прийоми самострахування (групування, акробатика, падіння)	+
5.	Прийоми нападу та бою з автоматом (малою піхотною лопаткою, гумовим кийком)	+
6.	Удари ножем	+
7.	Удари рукою	+
8.	Больові прийоми в стійці	+
9.	Задушливі захвати у стійці	+
10.	Задушливі захвати в положенні лежачи	+
11.	Кидки	+
12.	Больові прийоми в положенні лежачи	+
13.	Прийоми самозахисту в стійці	+
14.	Прийоми самозахисту в положенні лежачи	-
15.	Визволення від захватів у стійці	+
16.	Визволення від захватів у партері	-
17.	Обеззброєння супротивника в стійці	+
18.	Обеззброєння супротивника в положенні лежачи	-
19.	Зв'язування, одягання наручників, обшук	+
20.	Конвоювання одним військовослужбовцем	+
21.	Конвоювання двома та більше військовослужбовцями	-
22.	Метання ножа	+
23.	Метання піхотної лопатки	+
24.	Формальні комплекси рукопашного бою на 16 рахунків та більше	+
25.	Диференціація комплексів рукопашного бою за етапами навчання	+
26.	Тактика застосування технічного арсеналу в стійці	-
27.	Тактико-технічні складники ведення рукопашної сутички в партері	-
28.	Використання контрприйомів у стійці	-
29.	Використання контрприйомів у положенні лежачи	-
30.	Заходи безпеки	+

ведення бою «холодною зброєю», а також техніки застосування прийомів та способів метання «холодної зброї» в різних умовах рукопашної сутички із супротивником. Слід підкреслити, що розроблена нами «Бойова система» також передбачає формування в майбутніх офіцерів (військовослужбовців) НГУ професійних компетентностей, які забезпечують ефективне відновлення, самоконтроль за самопочуттям та фізичну реабілітацію в різних умовах службово-бойової діяльності.

З метою підтвердження ефективності розробленої членами науково-дослідної групи «Бойової системи» для майбутніх офіцерів (курсантів НАНГУ, командно-штабного факультету, (n=49 чол.) було проведено педагогічний експеримент (грудень 2019 – червень 2020 р.). Досліджуваних курсантів було розподілено на контрольну групу (Кг, n = 25 чол.), та експериментальну групу (Ег, n = 24 чол.). До початку педагогічного експерименту досліджувані курсанти Кг та Ег за рівнем технічної підготовленості по застосуванню заходів фізичного впливу (рукопашного бою) в різних умовах службово-бойової діяльності достовірно не відрізнялися ($P > 0.05$).

Упродовж педагогічного експерименту досліджувані Кг використовували традиційну методику формування навичок застосування заходів фізичного впливу, передбачену програмами навчання та керівними документами з організації фізичної підготовки (рукопашної підготовки) в НГУ (Лещеня, Орленко, Мелешко, Забродський, 2014: 10).

У свою чергу досліджувані курсанти Ег додатково використовували розроблену нами «Бойову систему», яка використовувалася під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки (змістовий модуль «Заходи фізичного впливу») згідно з розкладом занять, а також під час спортивно-масової роботи (2 рази на тиждень) упродовж зазначеного періоду.

Ефективність сформованості навичок (професійних компетентностей) застосування заходів фізичного впливу у курсантів Кг та Ег здійснювалося шляхом експертної оцінки за 4-х бальною шкалою оцінювання, де «5» – максимальний бал, а «2» – мінімальний (рис. 1), що передбачено керівними документами з організації фізичної підготовки у НГУ.

Зазначені параметри сформованості навичок застосування заходів фізичного впливу (рукопашного бою) відображають процес професійного становлення здобувача вищої освіти (курсанта вищого військового навчального закладу), його всебічного та гармонійного розвитку як майбутнього офіцера – професійно підготовленого командира.

Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами «Бойової системи» серед досліджуваних курсантів Кг та Ег, встановлено, що результати, що отримані після педагогічного експерименту в досліджуваних групах, суттєво підвищилися в порівнянні з вихідними даними, і ці відмінності в основному достовірні (Ег, $P < 0,05$).

Висновки. У результаті аналізу стану та науково-теоретичних передумов формування навичок застосування заходів фізичного впливу

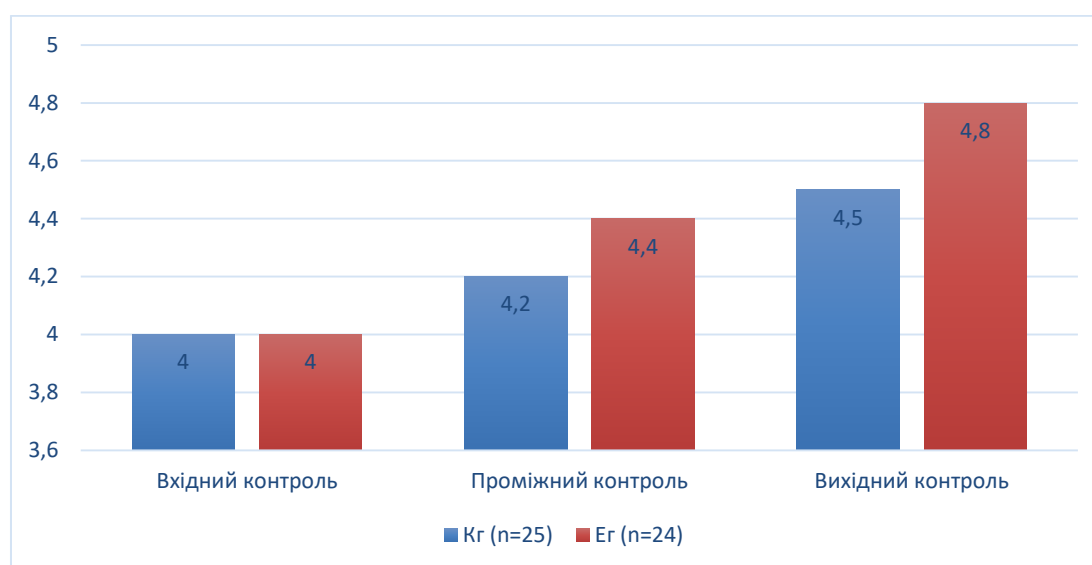

Рис. 1. Результати експертного оцінювання рівня сформованості навичок (професійних компетентностей) застосування заходів фізичного впливу у курсантів Кг та Ег упродовж педагогічного експерименту

у правоохоронців МВС України (представників силових структур та спеціальних служб України), моніторингу ефективності технічного арсеналу засобів фізичного впливу (рукопашного бою) майбутніх офіцерів досліджуваної категорії встановлено, що наявна система застосування заходів фізичного впливу не відповідає вимогам сьогодення. У зв'язку з цим членами науково-дослідної групи було розроблено «Бойову систему рукопашного бою військовослужбовців НГУ», яка відпрацьована у відповідності до наявного бойового досвіду та актуальних наукових розробок у зазначеному напрямі дослідження.

Таким чином, у результаті дослідження вдосконалено технічний арсенал застосування заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів НАНГУ.

Крім цього, сформовані професійні компетентності у майбутніх офіцерів, які забезпечують ефективне виконання ними завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Отже, мета роботи досягнута, а поставлені перед нами завдання – виконані. Результати дослідження впроваджені в освітній процес майбутніх офіцерів НАНГУ та Військового інституту танкових військ національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі передбачають удосконалення практичних навичок тактичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ щодо застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-бойової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хацаюк О. В. Методика застосування больових прийомів в партері військовослужбовцями внутрішніх військ МВС України. *НАНГУ* : навч. посібн. Харків, 2010. 180 с.
2. Рукопашна підготовка як підсистема спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Військово-Морських Сил Збройних Сил України / С. В. Номеровський та ін. *Слобожанський науково-спортивний вісник* : зб. наук. пр. Харків, 2018. Вип. 4. С. 169–172.
3. Маракушин А. І., Попов Ф. І., Куцевол Р. В. Аналіз досвіду підготовки військовослужбовців до рукопашного бою в зарубіжних арміях. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. Харків, 2011. Вип. 5. С. 55–58.
4. Розробка техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України в системі спеціальної фізичної підготовки / О. А. Моргунов та ін. *Честь і закон*. зб. наук. пр., Харків, 2018. Вип. 4 (67). С. 67–74.
5. Формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у майбутніх офіцерів Національної гвардії України / О. В. Хацаюк та ін. *Інноваційна педагогіка* : зб. наук. пр. Одеса, 2019. Вип. 17. Т. 2. С. 215–226.
6. Хацаюк О. В., Скірта О. С. Аналіз ударної техніки кікбоксерів (WPKA) в розділі «Орієнтал» із використанням новітніх технологій. *Актуальні проблеми традиційних та східних бойових мистецтв* : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 9. С. 50–54.
7. Сороканюк О. В. Анализ технических действий и структурных элементов в системе техники смешанных единоборств. *Ученые записки университета П.Ф. Лесгафта* : зб. науч. тр. Санкт-Петербург, 2019. Вып. 10. С. 275–277.
8. Дослідження технічного арсеналу бійців ММА високої кваліфікації / О. В. Хацаюк та ін. *Єдиноборства* : зб. наук. пр. Харків, 2020. Вип. 3 (17). С. 92–105.
9. Жаворонков А. Н., Табаков С. Е. Профиль технико-тактической подготовленности чемпионов мира по самбо. *Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта* : зб. наук. пр. Санкт-Петербург, 2020. Вып. 3 (181). С. 139–142.
10. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України / С. В. Лещеня та ін. Київ : ГУНГУ, 2014. 140 с.

REFERENCES

1. Khatsaiuk O. V. Metodyka zastosuvannya bolovykh pryimiv v parteri viiskovo-sluzhbovtsiamy vnutrishnykh viisk MVS Ukrainy [Methods of applying painful holds in the ground position of military servants of interior troops of the MIA of Ukraine]. *NANHU* : navch. posibn. Kharkiv, 2010. 180 p. [in Ukrainian].
2. Nomerovskyi S. V., Popadin V. V., Bondarev D. V., Buren N. V. Rukopashna pidhotovka yak pidsystema spetsialnoi fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv Viiskovo-Morskykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy [Melee training as a subsystem of special physical preparation of servicemen of the Naval Forces of Armed forces of Ukraine]. *Slobozhanskyi naukovosporyvnyi visnyk*. Zb. nauk. pr., Kharkiv, 2018. Vyp. 4. P. 169-172. [in Ukrainian].
3. Marakushyn A. I., Popov F. I., Kutsevol R. V. Analiz dosvidu pidhotovky viiskovosluzhbovtziv do rukopashnoho boiu v zarubizhnykh armiiah [The analysis of the experience of military training to fighting in foreign armies]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. Zb. nauk. pr., Kharkiv, 2011. Vyp. 5. P. 55-58. [in Ukrainian].
4. Morhunov O. A., Yareshchenko O. A., Khatsaiuk O. V., Beloshenko Yu. K. Rozrobka tekhniky rukopashnoho boiu pravokhorontsiv MVS Ukrainy v systemi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Development of techniques of unarmed combat for law enforcement officers of MIA of Ukraine in the system of special physical training]. *Chest i zakon*. Zb. nauk. pr., Kharkiv, 2018. Vyp. 4 (67). P. 67-74. [in Ukrainian].
5. Khatsaiuk O. V., Olenchenko V. V., Korolov A. I., Kravchenko O. V. Formuvannia viiskovo-prykladnykh navychok rukopashnoho boiu u maibutnykh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [The formation of military-applied skills of

unarmed combat future officers of the National guard of Ukraine]. *Innovatsiina pedahohika*. Zb. nauk. pr., Odesa, 2019. Vyp. 17 (T.2). P. 215-226. [in Ukrainian].

6. Khatsaiuk O. V., Skyryta O. S. Analiz udarnoi tekhniki kikkokseriv (WPKA) v rozdili «Oriiental» iz vykorystanniam novitnikh tekhnolohii [Analysis of striking techniques of kickboxing (WPKA) in the «Oriental» using the latest technologies]. *Aktualni problemy tradytsiinykh ta skhidnykh boiovykh mystetstv*. Zb. nauk. pr., Kharkiv, 2014. Vyp. 9. P. 50-54. [in Ukrainian].

7. Sorokaniuk O. V. Analiz tekhnicheskyykh deistvyi y strukturnukh elementov v systeme tekhniky smeshannukh edynoborstv [Analysis of technical actions and structural elements in the system equipment of the mixed single combats]. *Uchenue zapysky unyversyteta P.F. Leshafta*. Sb. nauch. tr., Sankt-Peterburh, 2019. Vup. 10. P. 275–277. [in Russian].

8. Khatsaiuk O. V., Ananchenko K. V., Khurtenko O. V., Dmytrenko S. M., Boichenko N. V. Doslidzhennia tekhnichnoho arsenalu biitsiv MMA vysokoi kvalifikatsii [A study of the technical Arsenal of MMA fighters of high qualification]. *Yedynoborstva*. Zb. nauk. pr., Kharkiv, 2020. Vyp. 3 (17). P. 92-105. [in Ukrainian].

9. Zhavoronkov A. N., Tabakov S. E. Profyl tekhniko-taktycheskoi podhotovlennosti chempyonov myra po sambo [A profile of technical and tactical training world Champions in Sambo]. *Uchenue zapysky unyversyteta ymeny P.F. Leshafta*. Zb. nauk. pr., Sankt-Peterburh, 2020. Vup. 3 (181). P. 139-142. [in Russian].

10. Leshchenia S. V., Orlenko I. P., Meleshko A.O., Zabrodskiy S.S. Instruksiiia z orhanizatsii fizychnoi pidhotovky v Natsionalnii hvardii Ukrainy The instruction on the organization of physical training in the National guard of Ukraine]. *HUNHU : instruksiiia*. Kyiv, 2014. 140 p. [in Ukrainian].